

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1214

מסכת כתובות נ"ג-נ"ט ♦ אבות ד', כ' - ה', ג'

בס"ד, א' אלול תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ מדוע רצו הללוות כסף לחזנים?
- ♦ איסור נטילת שכר בשבת
- ♦ אנשים שמשתכרים על שבת בלבד
- ♦ להלוות לחזנים כסף בערב שבת

♦ הבנים יבקשו מחילה בבית הקברות

- ♦ בן נצר - מחריב ישיבת נהרדעא
- ♦ ראובן ההתחייב לשמעון לתת ללוי
- ♦ מנהגי אבלות על אדם שנעדר ואיננו
- ♦ אין יושבים 'שבעה' על אדם נשוי שנעדר

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

לתפוס מטאטא

"במה מתיים?"
אלו היו שני מילים שאמר אדם גדול למי שעתיד היה להיות גם הוא אדם גדול.
בעיר ממל, עיר נמל בליטא על חוף הים הבלטי, התמקם אברך צעיר ונמרץ לפני כמאה וחמישים שנה והחל לעסוק במסחר. בעודו חתן נפטר חמיו, עול הפרנסה הוטל על שכמו והטה את חייו למסלול שונה משתכנן. עתה היה ראשו ורובו בחיי המסחר בממל, להביא טרף לבני המשפחה.
ביום מן הימים נראה הסוחר הצעיר טרוד עד מאד. אותו יום לא עסק במסחרו אלא הלך הנה והנה. הלך ולא שב אל חיי המסחר. הוא נטש הכל ושיקע עצמו בלימוד תורה ומוסר באופן יוצא דופן. חודשים אחדים אף הסתגר בעיירה סלבודקא, ואחר כך יצא למסע בקהילות יהודיות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר, ולימים הקים ישיבה אשר

דף נא/ב במלכות בן נצר

בן נצר - מחריב ישיבת נהרדעא

גמרתנו מזכירה את "בן נצר", בן בליעל שהטיל את חיתתו על אנשי דורו ונודע בכך ששבה נשים.

מיהו בן נצר זה?

הרמב"ן נוקט [בשונה מרש"י בסוגייתנו] כי ייחודו של בן נצר היה, שאף על פי שלסטים הוא, נמנע משביית נשים נשואות. מתוך כך מעלה הרמב"ן אפשרות כי בן נצר זה הוא לא אחר מאשר נבוכדנאצר הרשע, שהחריב את בית המקדש הראשון והגלה את עמנו לבבל, ועליו נאמר במדרש (איכה רבה ה/יא) כי נזהר משביית נשים נשואות. אולם, הרמב"ן דוחה זאת מפני שבמדרש אחר (בראשית רבה פרשה ע"ו) נאמר, כי דניאל ראה בחלומו את מלכות בן נצר עולה מתוך 'החיה הרביעית' המסמלת את גלות עשו הוא אדום, והרי גלות זו, גלות רומי היתה בעת חורבן **בית שני!** לפיכך מסיק הרמב"ן כי בן נצר אינו נבוכדנאצר אלא ליסטים שנהג כמנהגו (ועיין בחידושי הרשב"א רבינו קרשקש).

גם מאגרתו המפורסמת של רב שרירא גאון (רבנן סבוראי, אות צ) עולה כי בן נצר לא חי בתקופת בית ראשון. רב שרירא מספר כי בשנת ד' י"ט בא פפא בן נצר והחריב את העיר נהרדעא.

אכן, עיון בספרי קורות הימים מעלה, כי פפא בר נצר זה שלט על תדמור, עיר מרכזית שמקומה בין בבל, סוריה וארץ ישראל. שלטונו בא לו מכח הרומאים, כפי שחזה דניאל בחלומו מאות שנים לפני כן. בר נצר זה היה ליסטים שעלה לגדולה והחריב ערים ועיירות רבות בארץ ישראל ובבבל, ביניהן את העיר נהרדעא, כאמור, בה שכנה ישיבתו של שמואל (להלן נד/א). חז"ל אף אומרים (מדרש בראשית רבה שם), כי בעת תפילת יעקב (בראשית לב/יב) "הצילני נא מיד אחי מיד

לעילוי נשמת

ר' **משה שניצר** ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל

נלב"ע ג' באלול תשס"ז **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **חיים הילל** ז"ל

ב"ר שמואל ז"ל

נלב"ע ה' באלול התשנ"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

ר' **אריה יהודה ליב יפה** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע ב' באלול תשכ"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י בניו **דוד ושלמה יפה** שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

מרת **צפורה הויזמן** ע"ה

ב"ר יחיאל ז"ל

נלב"ע ה' באלול תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י בעלה ידידנו
הר"ר **שמואל הויזמן** ומשפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **מירב פוירשטיין** ע"ה

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע ב' באלול תשע"ה

תנצב"ה

עשו, כוונתו היתה להתפלל על בניו שינצלו מידי בן נצר זה "שבא מכחו של עשו".

עם חורבן נהרדעא על ידי בן נצר, העתק מרכז התורה לפומבדיתא, שם התפתח ושגשג ביתר שאת וביתר עוז (אגרת רש"ג שם, סדר הדורות, ועוד).

אל יתמה הלומד, הן גמרתנו מביאה ברייתות, שנשנו על ידי התנאים, והגמרא מפרשת כי הן עוסקות בבן נצר! הא כיצד? הן בן נצר לא היה בתקופת התנאים, כי אם בתקופת האמוראים! ובכן, כוונת הגמרא לדוגמא בעלמא, שהברייתא עוסקת בשודד דוגמת בן נצר [ראה רש"ש הכותב כן לגבי הברייתא שפורשה בגמרא על מלכות אחשוורוש].

דף נג/א מוחלת כתובתה

ראובן שהתחייב לשמעון לתת ללוי

"כתובת בנין דכרין" היא אחת מתקנות הכתובה של חז"ל בהן עוסקת סוגייתנו.

תקנה זו קובעת כי אם בעל ירש את אשתו, לאחר מותו רק בניו מאשה זו יורשים את הנכסים שנכתבו בכתובתה ולא כל בניו, אם יש לו עוד בנים מאשה אחרת. הגמרא (נב/ב) מבארת, כי תקנה זו נובעת מן העובדה, שאבות חששו להעניק לבנותיהם נדוניה מכובדת מתוך חשש שמא ברבות הימים תמות בתם, בעלה יירש את כל נכסיה, ובבוא יומו, כל נכסי הבעל יחולקו שווה בין כל יורשיו, הן בניה של אשתו זו והן בניו מנשים אחרות שהיו נשואות לו. לפיכך תקנו חז"ל, כי 'כתובתה', היינו: נדונייתה וכן התחייבותיו הכספיות של הבעל כלפיה, ינתנו לבניה בלבד ולא יחולקו בין כל היורשים [הגמרא מוסיפה להסביר מדוע כללו בתקנה זו את כסף הכתובה ולא את הנדוניה בלבד].

הגמרא מבהירה כי תקנה זו מורכבת משני חלקים. מחד, חז"ל קבעו זאת כדין ירושה, שנכסים אלה יגיעו בירושה אך לבניה. מאידך, גם קבעו חכמים תקנה זו כחיוב כתובה, היינו: התחייבות של הבעל.

בגמרתנו נאמר, כי אשה יכולה למחול על חיוב הכתובה שבעלה התחייב לה ובעשותה כן אין בניה מקבלים "כתובת בנין דכרין".

במאמר הבא נוכח כי שתי אפשרויות יש לפרש את דברי הגמרא, לאור מחלוקת איתנים בין רבותינו הראשונים.

הנושא שבו אנו עוסקים הוא התחייבות.

ראובן יכול להתחייב ממון לשמעון, וההתחייבות תחול.

ברם, האם יכול ראובן להתחייב לשמעון שיתן ממון ללוי?

הרשב"א (שו"ת חלק א' סימן א') נוקט בנחרצות כי התחייבות מסוג זה אינה חלה, לפי שאין מאומה בהתחייבותו של אדם לחבירו "אעשה כך וכך", רק ממון הוא יכול להתחייב לו, ואילו במקרה דנן, הן ראובן מתחייב לשמעון, כי יתן ממון ללוי, כלומר, מבחינת שמעון ראובן מתחייב לו שיעשה פעולה מסויימת, אך לא התחייב לו ממון, ולפיכך אין התחייבותו חלה.

אולם, התוספות רי"ד נוקט כי יכול אדם גם יכול להתחייב לחבירו כי יתן ממון לאחר והתחייבות זו תחול.

עתה נעסוק בגמרתנו.

מדוע אם מחלה האשה על כתובתה, בניה אינם מקבלים אותה לאחר מותה?

ההסבר הפשוט הוא, כי התחייבותו של הבעל מכח תקנת חז"ל היא ישירות לבנים, שהם יקבלו את החוב שהוא חייב לאמם. משמחלה היא על חובה זה, מה יתן לבניה??

אולם, התוספות רי"ד פירש את גמרתנו באופן שונה, זאת אנו למדים מכך שכתב, כי ממנה מוכח שכאשר אדם התחייב לחבירו לשלם ממון לאחר, החוב מתייחס לאדם שלו התחייב, הוא בעל החוב! אשר יקבע את גורלו. כלומר, אם ראובן התחייב לשמעון לתת כסף ללוי, שמעון הוא בעל הדבר וברצותו הוא מוחל על החוב וראובן אינו צריך לתת ללוי מאומה.

לאור שיטתו, פירש, איפוא, התוספות רי"ד את גמרתנו, כי התחייבותו של הבעל מכח תקנת חז"ל היא לאשה, שאם ימות הוא בניה יקבלו לאחר מותו את כתובתה. מעתה, היא בעלת החוב ובמחלה עליו היא פטרה אותו מחובו כלפיהם, שהרי לה התחייב לתת להם ממון ובסמכותה למחול לו על חוב זה.

נמצא, שלפי הרשב"א מסתבר שתקנת "בנין דכרין" היא ישירות לבנים, שאם לא כן אין היא תקפה, אלא שהתחייבותו היא שאת חוב אמם יתן להם, ומשנמחל חוב אמם, אין לו מה ליתן להם. ואילו לפי התוספות רי"ד, התחייבותו של הבעל היא לאשתו, שיתן ממון לבניה.

[ועיין אור שמח הלכות אישות פרק י"ט הלכה י"ב, שביאר את דעת הרמב"ם בדין מחילת האשה על תקנת מזון הבנות, על פי סברה זו שהחוב לאשה].

שמה ושמו כרוכים בצוותא עד עצם היום הזה - נובהרדוק.

רבי יוסף יוזל הורביץ, הסבא מנובהרדוק, **לימים** סיפרו תלמידיו על שתי המילים שחוללו מהפך בנפשו הסוערה.

באותו יום הוא פגש את אחד מראשוני תנועת המוסר. הסוחר הצעיר רכן ביראת כבוד אל הנכבד אשר נקלע אל דוכנו ושאל:

- "במה חיים?"

שניהם הבינו את השאלה. כסף מנלן?

הנכבד רכן כנגדו ושאל:

- "במה מתים?"

שניהם הבינו את התשובה. עם מה נעלה לעולם האמת?

התשובה הנוקבת הכתה שורשים מהירים ביותר בנפשו הרחבה שכבר היתה חרושה לקבלת הדברים, ובערבו של יום הוא קיבל את החלטת חייו, אשר לימים התבררה כהחלטת חייהם של אנשים רבים מאד, שבלעדיו לא היו מגיעים ולא היו משיגים את דרגתם הרוחנית.

שניהם ידעו כי על האדם לכלכל את גופו ואת בני משפחתו בעולם הזה, ושניהם ידעו כי בלי ממון אי אפשר לעשות זאת.

בה במידה ידעו שניהם כי על האדם לכלכל את נפשו ואת נשמתו בעולם הזה, ושניהם ידעו כי בלי תורה אי אפשר לעשות זאת.

סדר עדיפות, זו היתה נקודת הדיון. על איזו כף להטיל את המשקל.

הכף היא הוכרעה באופן שהיה למעשה המסופר מדור לדור. כל אחד יכול להכריע את הכף שלו. להעביר את נקודת המשקל. אין מדובר על מספר השעות אלא על הדגש.

אמת, כי זו השעה הראויה לכך, ימי הרחמים והסליחות, ואנו זקוקים לרחמים ולסליחות גם יחד. ברם, עלולים להתגבגב ללבו של אדם רגשות בושה, כביכול אין זה ראוי והוגן לנקוט בצעדים אלה בדיוק עכשיו. רגשות אלה אנושיים הם, טבעיים ומובנים, ובדרך כלל אינם נובעים ממניע דחייא אלא מתוך בושה פנימית: "היכן-הייתי-עד עכשיו?", האם נאה לפתע לפני יום הדין לתפוס בדרך אחרת, כביכול צדיק אני?

ובכן, הגאון רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל, נגע בנקודה זו גופה, וביקש מתלמידיו לדחות מלפניהם תחושות כגון דא, וכה שח:

במקום מגורי ברוסיה חוקי העזר העירוניים כפו על כל בעל בית לפנות את השלג שנערם מפתח ביתו עד הרחוב. שוטרים סובבו ובלשו כדי לרשום תלונה לרשלנים שבין בעלי הבתים, וכאשר בעל בית שלא מילא את חובתו ראם ממרחק - אץ רץ, אחז במטאטא שבחצר ביתו והחל לנקות במרץ.

בברכת גדולי ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובואי בלימוד המסניות כולו כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א
הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

להתנסות חינם התקשר עכשיו: +3764

דף סב/ב אמר להו רבי ינאי כפו מטתו

מנהגי אבלות על אדם שנעדר ואיננו

גמרתנו מספרת על רבי יהודה, בנו של רבי חייה וחתנו של רבי ינאי, שנוהגו היה ללמוד בבית המדרש כל השבוע ובליל שבת בא לביתו. ביום שישי אחד התעכב רבי יהודה בבית המדרש מפני ששקע בלימוד סוגייה, וכיוון שנוכח רבי ינאי כי חתנו אינו בא, אמר לבני משפחתו: כפו את מיטתו! כלומר, התחילו לנהוג דיני אבלות עליו, לפי שאם לא בא - וודאי נפטר! הגמרא מספרת, כי מאחר שהדברים יצאו מפה קדוש, רבי יהודה אכן נפטר.

אין יושבים 'שבעה' על אדם נשוי שנעדר: השאלה המתבקשת היא, מדוע הורה רבי ינאי כי יש לשבת שבעה על חתנו?

הראשונים הורו כי אין לנהוג דיני אבלות על אדם נשוי שקיימת השערה כי נפטר, אלא אם כן הידיעה על פטירתו כה מאוששת עד כי מחמתה אשתו מותרת להנשא (ראה שולחן ערוך אה"ע"ז סימן י"ז סעיף ה' ברמ"א וראה גם י"ד סימן שצ"ז סעיף א' ובש"ך שם). החשש הוא, כי אם ישבו שבעה על אדם שהידיעה על פטירתו אינה מספקת כדי להתיר לאשתו להנשא, יבואו להתירה להנשא מתוך כך שישבו עליו שבעה. מאחר שרבי ינאי לא הורה את פסקו מתוך ידיעה על מות חתנו אלא מתוך אומדנא, השערה, יש להבין במה שונה מקרה זה מן ההלכה שלמדנו במסכת יבמות (קכ"א) כי אין מתירים אשה לנישואין על סמך אומדנא שבעלה נפטרה, ואפילו זו אומדנא מסתברת ביותר, כגון, אדם שנפל למים שאין להם סוף וכדומה.

מדוע, איפוא, רבי ינאי הורה לנהוג אבלות כשנוכח כי חתנו רבי יהודה מתעכב? הן התעכבותו אינה מהווה ידיעה ברורה על כך שנפטר, וכפי שנוכחנו לדעת, אין יושבים שבעה על אדם נשוי, אלא אם כן יש בידינו ידיעה מוצקה על פטירתו, כזו שיש בה כדי להתיר לאשתו להנשא!

ההבדל בין העדרות במקום קרוב לבין העדרות במקום רחוק: רבי יעקב יוסף רישר [חי לפני כארבע מאות שנה], בעל שבות יעקב, מתייחס לשאלה זו במכתבו התקיף לקהילה שאחד מאנשיה, אדם נשוי, נעדר, ומאן דהוא הורה לבני משפחתו של הבעל שנעלם לשבת עליו שבעה, להתאבל ולומר עליו קדיש. רבי יעקב כותב בנחרצות (שו"ת שבות יעקב חלק ב' סימן ק"ד), "ועלי הדבר מוטל להציל אתכם מן העונש, שלא תהא המכשלה הזאת מתחת ידכם". בתוך דבריו הוא מסביר, כי אין ללמוד מן המקרה של רבי ינאי, לפי שיש להבדיל בין בעל שהלך למקום רחוק ואין ידוע מתי ואם יתברר מצבו, לבין אדם שהלך למקום קרוב ואם לא מת יגיע לביתו בתוך זמן קצר. מאחר שרבי יהודה הלך לבית מדרש קרוב למקום מגוריו, שהרי שב לביתו בכל יום שישי, לא היתה כל תקלה מתרחשת מכך, גם אם באמת לא מת, מפני שבתוך האבלות היה מגיע לביתו והכל היה שב על מקומו בשלום.

הבנים יבקשו מחילה בבית הקברות: כדי שיידעו כל בני הקהילה שאותו אדם הורה להם שלא כדון, ציווה רבי יעקב באופן חריג, כי בני הבעל שאמרו עליו קדיש, ילכו לבית הקברות ובנוכחות מניין יבקשו מחילה מן המתים הקבורים שם, כי באמירת הקדיש על אביהם הם מנעו מקרוביהם של המתים לומר עליהם קדיש! [מנהגם היה שרק אחד אמר קדיש]. בנוסף לכך הורם להפריש סכום לצדקה מעזבונו של הבעל הנעדר ולהקדישו בבית הכנסת בעת הזכרת נשמות, לעילוי נשמת המתים שאמירת הקדיש נגזלה מהם.

דף סג/א שבעה דינרין בשבת

מדוע רצו להלוות כסף לחזנים?

חכמינו זכרונם לברכה אסרו ליטול "שכר שבת".

איסור נטילת שכר בשבת: "שכר שבת" הוא תשלום עבור עבודה שנעשתה בשבת. אף על פי שהעבודה עצמה מותרת, כגון, שטיפת כלים לצורך הסעודה הבאה, אסור ליטול עליה שכר, גזירה משום מקח וממכר בשבת, לפי שחז"ל חששו שמתוך שיבואו לדון על שכר עבודה ביום השבת עוד יבואו להתיר מקח וממכר בשבת קדש (רש"י ד"ה כשכר שבת).

שכר שבת בהבלעה: עם זאת, קיים ההיתר הידוע לקבל שכר שבת "בהבלעה", אם התשלום על שבת נעשה בתוך תשלום על תקופה שהשבת היא חלק ממנה, וכגון, פועל שמשכורתו היא עבור חודש ימים, כולל ימי שבת (שולחן ערוך או"ח סימן ש"מ סעיף ד'), לפי שבאופן זה אין התדיינות בין המעביד לעובד על יום השבת לבדו ולא יבואו להתיר לעשות מקח וממכר בשבת.

אנשים שמשתכרים על שבת בלבד: פועלים העובדים בכל ימי השבוע, מוצאים את פתרונם ב"הבלעה" זו. ברם, יש אנשים שעיקר מלאכתם היא בשבת קדש, חזנים למשל, המהנים את ה' מגרונם בשבתות ובימים טובים, עליהם כתב השולחן ערוך (או"ח סימן ש"ו סעיף ה') "אסור להשכיר חזנים להתפלל בשבת, ויש מי שמתיר", מפני שלדעתם לא אסרו חז"ל שכר שבת במקום מצווה, ומכל מקום, מציינים הפוסקים, העושה כן "אינו רואה סימן ברכה".

רעיון מעניין ביותר הועלה לאנשים מסוגם, לאור דברי סוגייתנו.

נלמד שורות אחדות מגמרתנו.

הכי לא ידע השוטר כי הלה תפס במטאטא רק למראהו? - ידע!
הכי לא ידע בעל הבית כי השוטר יודע זאת? - ידע גם ידעו!
ובכל זאת, בדרך כלל השוטר היה מעלים את עינו מפני שהמנקה הוכיח רצון ולא הפגין אדישות, וגם מפני שבסופו של תהליך השביל שלפני אותו בית היה נקי למשעי...
★ ★ ★

ראויים הימים האלה וטובה השעה להצטרף למעגל קובעי העיתים לתורה.
האדישות אינה יכולה להוסיף מאומה. אדרבה, המצטרף והמתאמץ מוכיח כי הוא מעריך את חשיבותם של הימים הללו ומבין את משמעותם.
יהודי יקר! לבירור שיעור התורה הקרוב לאיזור מגוריך, הנך מוזמן לפנות למוקד הארצי של מאורות הדף היומי: 03-5775333

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף נז/ב תשב הנערה אתנו ימים או עשור

המשא ומתן בין אליעזר

למשפחת רבקה

מתחילה נאמר שאליעזר אמר לבני משפחת רבקה "שלחוני לאדוני". בתשובה אמרו לו "תשב הנערה אתנו ימים או עשור", ושוב בקשם "אל תאחרו אותי שלחוני ואלכה לאדוני".

פשר הדברים הוא, שמתחילה סברו שרוצה הוא להכניסה לחופה ב"מסירה", כאמור לעיל (מח/ב) "מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל". על כך השיבו, שהרי למדנו כאן ש"נותנים לבתולה י"ב חודש". חזר ואמר להם "שלחוני ואלכה לאדוני", כאשר כוונתו שילוו עמו מאנשיהם (ראה בפרשת לך לך י"ב/ב ברש"י, שלעיתים זו המשמעות של שליחות - ליווי), ואז יהיה זה בבחינת "הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל" שלמדנו ש"הרי היא ברשות האב" ואינה נשואה עדיין... (טעמא דקרא, חיי שרה).

דף נח/ב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה

חכמת הנשים

הגמרא (שבת עד) אומרת שחכמה יתירה היתה בנשים שטוו את העיזים למשכן.

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס. 2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאידים את הנשמה! *3764

משנתנו עוסקת בבעל ה'מורד' באשתו, שאינו ממלא את חובותיו כלפיה, ובאשה ה'מורדת' בבעלה, שאינה ממלאת את חובותיה כלפיו. במשנה מבואר, כי אם הבעל 'מורד', בכל יום חוב כתובתו לאשתו **תופח** והולך, ואם האשה 'מורדת', בכל יום חוב כתובתו של הבעל לאשתו **פוחת** והולך עד שהוא אוזל לחלוטין.

מדברי המשנה מדייקת הגמרא, כי בעוד כשהאשה 'מורדת' היא מפסידה מחוב כתובתה בכל יום, גם בשבת, הרי שכשהבעל 'מורד' הוא מתחייב כל יום עוד כסף, אך לא בשבת! מדוע? מבהירה הגמרא מפני ש"מיחזי כשכר שבת" - הדבר נראה כשכר שבת.

כלומר, כשהבעל מתחייב לאשה **עוד** כסף, הרי זה שכר עבור השבת. אך כשהאשה **מפסידה** כסף, חוב כתובתה כלפיו פוחת והולך, אין זה נראה שהבעל משתכר בשבת, שהרי רק הפחתת חוב יש כאן.

להלות לחזנים כסף בערב שבת: בעל תהלה לדוד (חלק א' סימן ש"ו אות ז') מעלה אפשרות מעניינת לאור הדברים האמורים, כי בערב שבת גבאי בית הכנסת ילווה סכום כסף לחזן תוך התנייה כי אם בשבת ישמש כחזן, יפחת החוב... כך יקבל החזן את משכורתו בשופי ואף יראה בה סימן ברכה, כי אינה מוגדרת "שכר שבת", שהרי בסוגיינתו מבואר כי הפחתת חוב עבור שבת אינה מוגדרת "שכר שבת" [עיי"ש שהוכיח כן מדברי המגן אברהם].

ההבדל בין בעל לחזן: אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הגיב על דבריו כי תמוהים הם עד למאד, לפי שאין מקום להשוות בין המקרה של גמרתנו למקרה של החזנים, שכן, גמרתנו עוסקת בבעל אשר אינו עושה מאומה בעד הפחתת חוב כתובתו לאשתו, אלא אשתו 'מורדת' בו ולפי כך הורו חז"ל כי על כל יום של מרידה יפחת חובו כלפיה. באמת אין כאן "שכר שבת" כלל וכלל, שהרי שכר הוא תמורה עבור מלאכה והוא אינו עובד מאומה [גם מה שלא הוסיפו לאשה על חוב כתובתה כשהבעל מורד, אינו משום שכר שבת, אלא **מיחזי** כשכר שבת, כמבואר בשיטה מקובצת]. שונה הוא החזן דן, אשר כדי להפחית את חובו כלפי בית הכנסת עליו לפעול, לעבוד, והרי זה "שכר שבת" כמו פועל המקבל שכר על מלאכתו... [שמירת שבת כהלכתה פרק כ"ח הערה קי"ט, ועיי"ש שציין לדברי הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בהגהותיו על השולחן ערוך ולאור שמח פרק כ"ד הלכה ח' שנקטו כן בפשוט].

מה היתה החכמה שבדבר? **לפי** שמעשה ידי אשה לבעלה, אולם יכולה היא לומר "איני ניזונת ואיני עושה". זו היתה חכמתן שהתחכמו כיצד יוכלו לתת מעשה ידהן למשכן, על ידי שיפקיעו אותו מבעליהן... (מהמעין הנצח).

דף נט/ב שהבטלה מביאה לידי שיעמום

הריקנות גרועה מכל

ראייה לכך מסוכה: אויר פסול בשלשה טפחים ואילו סכך פסול רק בארבעה. היינו ריקנות גרועה מכל... (ר' יחזקאל מקוזמיר).

לעילוי נשמת

מרת **מלכה קרופניק** ע"ה

ב"ר משה ז"ל נלב"ע א' באלול תשי"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידנו הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיח"ל

לעילוי נשמת

מרת **שרה אדלר** ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע א' באלול תשנ"ו

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנה ידידנו הר"ר **שמואל אדלר** הי"ו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה חיים זילבר** ז"ל ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע ר"ח אלול תשמ"ט **תנצב"ה**

הנוצח ע"י ידידנו משפחת **הלר** - גבעת שמואל

נר ה' נשמת אדם

עולים על רכבת הלימוד

הספר **ותן חלקנו** ספר לימוד וזמני תלמודי בבית

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029 *

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה
מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע
'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוזים בסיפוק רוחני עצום!

